

Rights of Citizens in the Indian

Context

2010 April

Arts Politics TYBA

University of Mumbai

shaalaa.com

- N.B. :** (1) Attempt any **five** questions selecting atleast **two** from **each** section.
(2) **All** questions carry **equal** marks.

Section I

1. Trace the ideas and events that shaped the evolution of Human Rights in the West.
2. "Fundamental Rights in India Strikes a balance between Social Justice and individual liberty". Comment.
3. Explain the decision of the Supreme Court in the Keshavanada Bharati vs State of Kerala (1973) and Minerva Mills vs Union of India (1980) Cases.
4. Comment on the statement that Public Interest litigation takes, justice to the doors of the people.
5. Write short notes on any **two** of the following :-
  - (a) American Bills of Rights
  - (b) Evolution of Social Rights in India
  - (c) Meneka Gandhi vs Union of India (1978)
  - (d) Lok Adalat.

Section II

6. What are the obstacles in implimentation of the Right of Women in India.
7. What are the problems faced by unorganized workers ? Evaluate the effort made to mobilise and secure the rights of unorganised worker.
8. What are the problems faced by Dalits ? What are the measures taken by the government to ameliorate their condition ?
9. Evaluate the role of non-governmental organizations in Securing the Rights of Citizens.
10. Write short notes on any **two** :-
  - (a) Violation of Rights of Children
  - (b) Bonded Labour
  - (c) Violation of Tribal Rights
  - (d) Civil Liberties.

[TURN OVER

Visit www.shaalaa.com for more question papers.

Con. 2425-10.
For Regular Students]

(OLD COURSE)
(2½ Hours)

RV-9202
[Total Marks : 80

- N.B. :** (1) Attempt any **four** questions selecting atleast **two** from **each** section.
(2) **All** questions carry **equal** marks.

Section I

1. Trace the ideas and events that shaped the evolution of Human Rights in the West.
2. "Fundamental Rights in India Strikes a balance between Social Justice and individual liberty". Comment.

OR

2. Explain the decision of the Supreme Court in the Keshavanada Bharai vs State of Kerala (1973) and Minerva Mills vs Union of India 1980 Cases.
3. Comment on the statement that Public Interest litigation takes, justice to the doors step of the people.
4. Write short notes on any **two** of the following :-
  - (a) Bills of Right in America
  - (b) Evolution of Social Rights in India
  - (c) Meneka Gandhi vs Union of India
  - (d) Lok Adalat.

Section II

5. What are the obstacles in implimentation of Right of Women in India.
6. What are the problems faced by Unorganized Workers ? Evaluate the effort made to mobilise and secure the rights of unorganised worker.

OR

6. What are the problems faced by Dalits ? What are the measures taken by the government to ameliorate their condition ?
7. Evaluate the role of non-governmental organization in Securing the Rights of Citizens.
8. Write short notes on any **two** of the following :-
  - (a) Violation of Rights of Children
  - (b) Bonded Labour
  - (c) Violation of Tribal Rights
  - (d) Civil Liberties.

(जूना अभ्यासक्रम)
मराठी रूपांतर

दूर व मुक्त अध्ययन संस्थेच्या विद्यार्थ्यांसाठी]

(३ तास)

[एकूण गुण : १००

- सूचना : (१) प्रत्येक विभागातून किमान दोन प्रश्न व एकूण पाच प्रश्न सोडवा.
(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

विभाग १

१. पश्चिमी जगतात मानवी हक्कांच्या उत्क्रांतीसाठी कारणीभूत ठरलेल्या संकल्पना आणि घटनांचा आढावा घ्या.
२. "भारतातील मूलभूत-हक्क, सामाजिक न्याय व व्यक्तिस्वातंत्र्य यांमध्ये संतुलन राखतात." टिप्पणी करा.
३. केशवानंद भारती वि. केरळ राज्य (१९७३) आणि मिनर्व्हा मिल्स वि. भारत सरकार (१९८०) या खटल्यामधील सर्वोच्च न्यायालयाचे निवाडे स्पष्ट करा.
४. "जनहितार्थ याचिका लोकांच्या दारापर्यंत न्याय पोचवते." टिप्पणी करा.
५. कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा :-
(अ) हक्कांची अमेरिकन सनद
(ब) सामाजिक हक्कांची भारतातील उत्क्रांती
(क) मनेका गांधी वि. भारत सरकार (१९७८)
(ड) लोक अदालत.

विभाग २

६. भारतात स्त्रियांच्या हक्कांची अंमलबजावणी करण्यामध्ये कोणते अडथळे येतात ?
७. असंघटित कामगारांना कोणत्या समस्यांना सामोरे जावे लागते ? असंघटित कामगारांचे हक्क संरक्षित करण्याकरता होणाऱ्या प्रयत्नांचे मूल्यांकन करा.
८. दलितांना कोणत्या समस्यांना सामोरे जावे लागते ? दलितांच्या स्थितीत सुधार घडवून आणण्यासाठी सरकारने कोणते उपाय योजले आहेत ?
९. नागरिकांच्या हक्कांचे संरक्षण करण्यात बिगर शासकीय संस्था बजावित असलेल्या भूमिकेचे मूल्यांकन करा.
१०. कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा :-
(अ) मुलांच्या हक्कांचे उल्लंघन
(ब) वेठ बिगारी
(क) आदिवासींच्या हक्कांचे उल्लंघन
(ड) नागरी स्वातंत्र्ये.

[TURN OVER

Visit www.shaalaa.com for more question papers.

जूना अभ्यासक्रम
मराठी रूपांतर

नियमित विद्यार्थ्यांसाठी]

(२½ तास)

[एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) कोणतेही चार प्रश्ने सोडवा. प्रत्येक विभागातून किमान दोन प्रश्न सोडवा.
(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

विभाग १

१. पश्चिमी जगतात मानवी हक्कांच्या उत्क्रांतीसाठी कारणीभूत ठरलेल्या संकल्पना आणि घटनांचा आढावा घ्या.
२. "भारतातील मूलभूत-हक्क, सामाजिक न्याय व व्यक्तिस्वातंत्र्य यांमध्ये संतुलन राखतात." टिप्पणी करा.
किंवा
२. केशवानंद भारती वि. केरळ राज्य (१९७३) आणि मिनवर्हा मिल्स वि. भारत सरकार (१९८०) या खटल्यामधील सर्वोच्च न्यायालयाचे निवाडे स्पष्ट करा.
३. "जनहितार्थ याचिका, लोकांच्या दारापर्यंत न्याय पोचवते." टिप्पणी करा.
४. कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा :-
(अ) हक्कांची अमेरिकन सनद
(ब) सामाजिक हक्कांची भारतातील उत्क्रांती
(क) मनेका गांधी वि. भारत सरकार (१९७८)
(ड) लोक अदालत.

विभाग २

५. भारतात स्त्रियांच्या हक्कांची अंमलबजावणी करण्यामध्ये कोणते अडथळे येतात ?
६. असंघटित कामगारांना कोणत्या समस्यांना सामोरे जावे लागते ? असंघटित कामगारांचे हक्क संरक्षित करण्याकरता होणाऱ्या प्रयत्नांचे मूल्यांकन करा.
किंवा
६. दलितांना कोणत्या समस्यांना सामोरे जावे लागते ? दलितांच्या स्थितीत सुधार घडवून आणण्यासाठी सरकारने कोणते उपाय योजले आहेत ?
७. नागरिकांच्या हक्कांचे संरक्षण करण्यात बिगर शासकीय संस्था बजावित असलेल्या भूमिकेचे मूल्यांकन करा.
८. कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा :-
(अ) मुलांच्या हक्कांचे उल्लंघन
(ब) वेठ बिगारी
(क) आदिवासींच्या हक्कांचे उल्लंघन
(ड) नागरी स्वातंत्र्ये.